

С. І. Пугач

аспірантка

Донецького державного університету внутрішніх справ

ТЕОРІЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В АСПЕКТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ТА УМОВ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

У статті здійснено дослідження теорій детермінації жіночої злочинності, її причин та умов. Зауважено, що дослідження детермінант жіночої злочинності цілком закономірне, оскільки жінка посідає особливе місце у суспільних відносинах виконуючи соціально-значимі ролі та функції. Акцентовано увагу на тому, що формування теорій детермінації злочинності ґрунтується на досягненнях кримінально-кримінологічних та соціально-психологічних наук та «чоловікоорієнтованому» принципі, адже рівень чоловічої злочинності значно вищий ніж жіночої. Обґрунтовано, теорій детермінації злочинності, які визначено у науці, в рівній мірі стосуються і злочинності жінок (теорія небезпечного стану, теорія диференційного зв'язку, теорія конфлікту культур, теорія соціальної дезорганізації (теорія аномії), теорія субкультур, теорії соціального конструювання та ін.). Визначено, що особливе значення серед теорій детермінації жіночої злочинності має сформовано на основі теорії соціального конструювання гендерний підхід, який обґрунтовує соціально-конструктивістську, міждисциплінарну інтерпретацію злочинної поведінки жінок з урахуванням таких макроконтекстів суспільного розвитку, як економічний, соціокультурний, політичний, соціально-демографічний макроконтекст. Зауважено, що серед детермінантів жіночої злочинності відповідно до теорій детермінації злочинності виділяють маскулінізацію соціальної поведінки жінок, що обумовлена змінами соціальної реальності, соціальною фрустрацією, нігілізмом, кризовими явищами соціального, економічного, політичного та соціокультурного характеру, низьким рівнем забезпеченості та життя населення тощо. Підкреслено, що при дослідженні детермінантів жіночої злочинності доцільним є врахування вказаних теорій детермінації злочинності, оскільки кожна із них розглядає причини злочинності, в т.ч. і жіночої, з урахування окремих аспектів, а в сукупності дані теорії сприяють узагальненню можливого кола детермінантів злочинності в кожному конкретному випадку.

Ключові слова: жіноча злочинність, теорій детермінації жіночої злочинності, детермінанти злочинності.

Постановка наукової проблеми. Жіноча злочинність – це сукупність злочинів, які вчиняються жінками за певний проміжок часу та на певній території, вона є складовим елементом злочинності загалом, має властиві їй специфічні риси, відрізняється за сферою і характером вчинення злочинів, способами та знаряддями вчинення, наслідками, обранням жертви та ін.

Інтерес науковців та практиків до жіночої злочинності цілком закономірний, оскільки жінка посідає особливе місце суспільних відносинах виконуючи такі соціальні ролі та функції, як «мати-вихователька», «дружина», «домогосподарка», «доглядальниця» та ін. Проте, попри такий науково-практичний інтерес до жіночої злочинності дослідження її детермінант не вважається першорядним у кримінології, адже

рівень жіночої злочинності у порівнянні з чоловічою значно нищий. На думку Н. Комих «корпус існуючих психологічних, соціальних, кримінологічних теорій, які пояснюють девіантну поведінку і злочинну зокрема, з першопочатків є чоловічоцентрованими, бо розглядають як модальну поведінку чоловіка – злочинця» [7, с. 205], а відтак дослідження жіночої злочинності ґрунтувалося в наукових працях саме на даних теоріях та поглядах. Також, серед науковців протягом тривалого часу точиться дискусія щодо природи жіночої злочинності, а саме науковці досліджують чи має жіноча злочинність психологічний, вроджено-біологічний, екзо- або ендогенний характер, чи обумовлена соціальними факторами.

Слід наголосити, що останнім часом Україні відбуваються такі явища і процеси як динамічна

зміна соціально-економічних умов суспільства, інтенсивність урбаністичних процесів, жорстка конкуренція на ринку праці, соціально-гендерна нерівність, міграційні процеси, а також, повномасштабне вторгнення РФ на територію України та пов'язанні з ним негативні суспільні явища. Що зумовлюють формування нових детермінант жіночої злочинності, як потребують наукового осмислення для їх усунення та формування ефективних заходів запобігання і профілактики жіночій злочинності.

Аналіз досліджень і публікацій. Системне дослідження жіночої злочинності було започатковано класиком криміналістичної науки Ч.Ламброзо, який вважав, що жінки, які займаються злочинністю відрізняються від чоловіків з психологічного (наявність психологічних аномалій та розладів) та фізичного погляду [10]. Серед дослідників сучасності проблеми детермінантів злочинності загалом та жіночої злочинності зокрема слід відмітити таких науковців. як: О.М. Балакірєва, О.М. Гаргант-Українчук, В.А. Головенько, Л. Гула, Д.А. Дмитрук, Н. Комих, С. Кулик, А.В. Мусієнко, В.В. Мусієнко, А. Панчук, М.М. Чаплик, Т. Шевчук та інші.

Незважаючи на ряд досліджень причин і умов жіночої злочинності та враховуючи «пріоритет» досліджень обумовленості злочинів вчинених чоловіками важливим залишається розгляд питання детермінант жіночої злочинної поведінки через призму теорій детермінації злочинності.

Мета статті. Метою даної статті є розгляд основних теорій детермінації злочинності в аспекті дослідження причин та умов жіночої злочинності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Теорії детермінації злочинності формувалися протягом тривалого часу та увібрали в себе знання з таких наук, як філософія кримінологія, криміналістика, кримінальне право, психологія, соціологія, економіка, право, медицина, релігієзнавство та ін. В межах даного дослідження розглянемо окремі з них.

Теорія небезпечного стану (Р. Гарофало, А. Принс) обґрунтовує наявність причинно-наслідкового зв'язку між т.з. «небезпечним станом» особи та вчиненням нею злочинним правопорушенням. До небезпечних станів автори теорії відносять особливий психофізіологічний стан людини при якому механізми стримування девіантної поведінки ослаблені, а сама особа перебуває в стані конфліктності, тривожності, неврастенії, має певні фобії, обцесивно-кон-

пульсивні реакції. Науковцями констатується підвищення рівня злочинності серед осіб, які хворіють на параною, шизофренію, kleptomaniю, експлозивні розлади та або перебувають у складному психо-фізіологічному стані тощо [17].

Слід зауважити, що положення теорії небезпечного стану знайшли своє часткове відображення у кримінальному законодавстві України, яке закріплює інститут примусових заходів медичного характеру та примусове лікування, інститут відносно визначених та альтернативних санкцій, індивідуалізації кримінального покарання, в т.ч. і підстав для звільнення від кримінальної відповідальності. Наприклад, вчинення злочину в т.з. стані афекту надають суду можливість розглянути питання щодо застосування більш м'яких кримінальних санкцій до злочинця – п.7. ст. 66 Кримінального кодексу України «вчинення кримінального правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого» [8].

Отже, в межах положень теорії небезпечного стану ми можемо визначити, що детермінантами жіночої злочинності можуть бути наприклад:

1. Вчинення жінкою злочинного правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання у випадку якщо жертва вчиняла акти домашнього насильства над нею. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (WHO) близько 30% жінок (а в окремих країнах до 70%) стають жертвами домашнього насильства [19], що в окремих випадках зумовлює вчинення жінками кримінальних правопорушень. Прикладом до даної тези може бути резонансна справа трьох сестер Хачатурян (2018 р), які вбили власного батька, що роками піддавав їх фізичному, сексуальному та психологічному насиллю. При веденні слідства одній із сестер було поставлено діагноз «гостра реакція на стрес», іншим – «синдром жорстокого поведіння» та «посттравматичний стресовий розлад».

2. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини може бути зумовлено емоційним станом напруги у породіллі, яке викликано вагітністю та пологами; психічними реакціями на такі події та стани у житті жінки, як подружня зрада, сімейно-побутові конфлікти, матеріально-побутові проблеми; тимчасовим психічним розладом, що в свою чергу послаблює здат-

ність жінки усвідомлювати характер свої дії та/або керувати ними.

3. Психічні хвороби та розлади у жінок можуть зумовлювати потяг до вчинення злочинної діяльності. Зокрема, психопатологічні модель серійних жінок-убивць відображають наявність у них ряду психічних захворювань. Наприклад, у Ейлін Ворнос (американської серійної жінки-убивці) було діагностовано психопатію, прикордонний розлад особистості та дисоціальний розлад особистості [17].

Теорія диференційного зв'язку (Г. Тард, Е. Сатерленд, Д. Крессі, Р. Єйкерс, Д. Глейзер) обґрунтовує детермінацію злочинної поведінки механізмами навчання, а зокрема, сприйняття і засвоєння інформації у соціальному середовищі та його малих соціальних групах («мала група – це нечисленна за складом група, члени якої об'єднані спільною соціальною діяльністю і знаходяться в безпосередньому особистому спілкуванні, що є основою для виникнення емоційних взаємин, групових норм і групових процесів» [14, с. 8]). На думку авторів даної теорії людина навчається вчиненню злочинів на прикладі численних негативних зразків поведінки у соціальному середовищі, і чим більша їх кількість, тим ймовірніше вчинення кримінальних правопорушень [17]. Слід зауважити, що теорія диференційованого зв'язку враховується у науці і практиці запобігання злочинності. На нашу думку, підтвердженням положень даної теорії можуть бути наступні приклади:

– жінки-шахіди – це група жінок, які беруть участь у терористичних актах різноманітних терористичних груп (наприклад, Ісламська Держава, Національний терористичний атацький фронт, Аль-Каїда, Чорні вдови, Тамільські тигриси ін.). Така участь жінок у злочинній терористичній діяльності обумовлена політичними, релігійними та соціальними контекстами [9];

– вчинення масового самогубства і вбивства власних дітей членами секти People's Temple (Храм народів) у поселенні Джонстаун у листопаді 1978 р., серед членів даної секти в т.ч. були і жінки [11].

Зокрема, вчинення терористичних актів жінками-шахідами та жінками-членами секти People's Temple в т.ч. обумовлюється «ідеєю мартірства» відповідно до якої людина відає своє життя в ім'я віри з глибоким переконанням винагороди після смерті та для досягнення соціальної або політичної значимої цілі.

Теорія конфлікту культур (Т. Селлін) пояснює причини злочинності через невідповідність

культурного світосприйняття, різних національних груп, які проживають на спільній території [17]. Отже, детермінантами в т.ч. і жіночої злочинності, у відповідності до даної теорії виступають система релігійних, етичних, соціальних, правових, поведінкових норм серед представників діаспор за межами території їх корінного проживання. Наприклад, на думку В.Г. Севрука та С.О. Павленко представники народу ромів в Україні та інших країнах їх розселення «вчиняють злочини в складі етнічних злочинних угруповань, члени яких мають спільну психологію, національну свідомість» [12, с. 53]. До злочинної діяльності етнічних злочинних угруповань ромів залучаються в т.ч. і жінки. Серед традиційних сфер злочинної діяльності ромів виділяють торгівлю зброєю, наркотиками, контрафактною алкогольною продукцією, підпільний ігровий бізнес, проституцію, замовні вбивства та вбивства з корисних мотивів, шахрайство і т.д. [15, с. 902].

Теорія соціальної дезорганізації (теорія аномії) (Е. Дюркгейм, Р. Мертон). Відповідно до даної теорії механізм відтворення злочинності досліджується в аспекті психологічних основ соціалізації людини при динамічному суспільному розвитку, який характеризується інтенсивністю економічних, урбаністичних та міграційних процесів, високою конкуренцією на ринку праці, обмеженим доступом до ресурсів, соціальною нерівністю, збройними конфліктами, політичною нестабільністю, неспроможність досягти цілей через легальні соціальні інститути та ін. [17]. Такі соціально-економічні процеси нівелюють суспільні норми і цінності, можуть дезорганізувати впливати на особу, провокувати в неї акти агресії, втрати нормативного контролю, схильність до вчинення злочинів.

Наприклад, під час Великої депресії (1929-1939 рр.) в США відомими жінками злочинницями стали: Бонні Паркер (1910-1934 роки життя, злочини – пограбування банків, вбивства та ін. злочини); Мейрі Джейн Баркман (1905-1936 роки життя, злочини – вбивство пацієнтів з метою отримання страхових виплат); Рут Браунер (1895-1951 роки життя, злочини – пограбування банків та поштових відділень); Стефані Сент-Клер Крістіано (1886-1969 рр., злочини – організація незаконного ігрового бізнесу та проституції) (*інформація з відкритих інтернет-джерел – С.П.*).

Після повномасштабного вторгнення РФ на територію України було криміналізовано таке діяння, як колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України [8]). Відповідно до звіту Національної

поліції України про результати роботи у 2022 році в даний період було відкрито 2230 кримінальних проваджень та повідомлено про підозру 452 особам за ст. 111-1 КК України [6]. Значна частка жінок-колобаранток здійснювали свою діяльність у таких сферах, як: освіта; організація та проведення незаконних референдумів на тимчасово окупованих територіях Запорізької, Донецької, Луганської та Херсонської областей; «популяризація» ідей руського миру в СМІ та соціальних мережах; передача матеріальних ресурсів окупантам; нарахування та здійснення соціальних виплат і т.д. Слід зауважити, що по окремим злочинам колаборантів з початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України вже винесено судові вироки. Наприклад, за справою № 383/421/23 Бобринецький районний суд Кіровоградської області ухвалив наступний вирок «ОСОБА_3 (уродженки м. Снігурівка Миколаївської області, тимчасово безробітної, раніше не судимої) визнати винуватою у вчиненні кримінального проступку, передбаченого ч.2 ст.111-1 КК України, і призначити їй покарання у виді позбавлення права обіймати посади в органах державної влади та місцевого самоврядування на строк 10 (десять) років без конфіскації майна» [5].

Теорія субкультур (А. Коен). Основу даної теорії складає ідея конфліктної взаємодії між материнською культурою та окремими субкультурами, в т.ч. і кримінальною субкультурою [17]. Кримінальна субкультура зумовлює відособлення маргінальних елементів суспільства у зв'язку їх причетністю до злочинної діяльності, дотримання ними звичаїв та традицій злочинного середовища, що в свою чергу зумовлює вчинення кримінальних правопорушень. На думку Л. Гула «кримінальна субкультура – об'єктивне явище, що перебуває в складному взаємозв'язку з культурою суспільства, соціальними процесами, що відбуваються в нашому суспільстві. На поширення кримінальної субкультури безпосередньо впливає динаміка поширення злочинності в країні, зміни її характеру й основних кримінологічних показників» [3]. Кримінальній субкультурі притаманні атрибути соціальних субкультур: система цінностей, поведінкові (кодекс поведінки), специфічна мова та коди, економічні, стратифікаційно-стигматичні елементи, групова ідентичність, застосування насильства, сексуально-еротичні орієнтації, особливе ставлення до свого здоров'я, вживання алкоголю, наркотиків та токсичних речовин [3]. Кримінальна субкультура при-

таманна засудженим, членам організованої злочинності, окремим маргінальним членам суспільства та ін. До жіночих злочинних угруповань зі своїми елементами кримінальної субкультури можна віднести Банду блондинок (м. Сан-Паулу, Бразилія, злочини – короткотривалі викрадення жінок-іноземок з метою пограбування їх платіжних карток); Спокусниці з Флориди (м. Маямі, США, злочини – пограбування чоловіків у віці шляхом їх споєння снодійним); Розова банда (штат Уттар-Прадеш, Індія, злочини – групове побиття чоловіків за скоєння ними актів домашнього насильства).

Теорія субкультур також акцентує увагу на зв'язку молодіжної злочинності із такими субкультурами як субкультура готів, скінхедів, емо, геймерів, блогерів, футбольних фанатів тощо, які можуть деструктивно впливати на формування особистісних рис молодих людей, в т.ч. і дівчат.

Є ряд теорій, які в кримінологічній науці на сучасному етапі в різній мірі знайшли свого подальшого розвитку, або були спростовані. Зокрема, до таких теорій можна віднести:

- теорія ендогенної злочинності, яка входить в групу теорій генної обумовленості (В. Лерг, Ф. Екснер, Й. Ланге та ін.). Автори даної теорії обґрунтовують вплив психогенетичних факторів на жіночу криміналізацію, оскільки за їх твердженням жінка вчиняє злочин у відповідності до частки моральної збоченості, яка нібито властива кожній жінці [1, с. 173];

- соціологічна теорія (Е. Сазерленд) у кримінології обґрунтовувала знижений рівень жіночої злочинності у порівнянні із чоловічою злочинністю обумовлена фізичною слабкістю жінок, виконанню ними ролі матері та дружини, наслідування кримінальної поведінки і т.д. [1, с. 174];

- психологічний підхід (З. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорн). Відповідно до даного підходу причиною жіночої злочинності виступають такі психічні властивості жінок, як емоційність, неврівноваженість, знижений рівень внутрішнього контролю [7, с. 205];

- теорія біологічної детермінації (Ч. Ламброзо) стверджує, що такі біологічні фактори як нейрохімія, генетика, структура мозку можуть впливати на схильність до злочинів [10];

- теорія соціально-економічної нерівності (Е. Дюркгейм, Р. Мертон, Т. Адорно, У. Міллс) обґрунтовує припущення що нерівномірний розподіл ресурсів, привілеїв та можливостей у суспільстві зумовлює вчинення злочинів [4] та ін.

Розглядаючи дані теорії детермінації жіночої злочинності ми можемо зауважити наступне – форма соціальної поведінки жінки не залжить від фізіологічних та психологічних особливостей жінок, а від умов її соціалізації та наявності у неї відповідних психічних захворювань чи відхилень в межах осудності.

Особливе значення в дослідженні детермінант жіночої злочинності набуває гендерний підхід, який було сформовано на основі теорії соціального конструювання. Теорія соціального конструювання (Дж.Г. Мід, К. Леві-Стросс, П.Л. Берджер, Т. Лакман) визначає, що соціальна реальність конструюється в результаті соціальної взаємодії результатом якої виступають гендерні ролі, національна ідентичність, культурні стереотипи, соціальні норми і т.д., які відображають певні переконання та уявлення суспільства і які не мають абсолютно вірного характеру [17].

Гендерна рівність як одна із основних засад розвитку демократичного суспільства, окрім позитивних наслідків покращення статусу жінки у суспільних відносинах, може стати підґрунтям для розвитку таких негативних суспільних явищ, як: нігілізм; соціальна фрустрація; суспільна напруженість у зв'язку із змінами соціальних ролей жінки; послаблення значення інституту сім'ї; розповсюдження наркоманії, алкоголізму, проституції, бродяжництва; формування у жінок маскулітних рис характеру; загострення протиріч у сімейно-побутовій сфері тощо. Що в свої чергу може провокувати вчинення жінками злочинних правопорушень, антисуспільних проявів, деформацію моральних переконань та ін. [2].

Висновки. Дослідження детермінант жіночої злочинності цілком закономірне, оскільки жінка посідає особливе місце у суспільних відносинах виконуючи соціально-значимі ролі та функції. Проте, попри науково-практичний інтерес до жіночої злочинності дослідження її детермінант не вважається першорядним у кримінології, адже рівень жіночої злочинності у порівнянні з чоловічою значно нищий.

В сфері дослідження причин і умов злочинності протягом тривалого часу сформувалися теорії детермінації злочинності які увібрали в себе знання з таких наук, як філософія кримінологія, криміналістика, кримінальне право, психологія, соціологія, економіка, право, медицина, релігієзнавство та ґрунтувалися на «чоловікоорієнтованому» принципі. До таких теорій відносяться: теорія небезпечного стану, теорія диференцій-

ного зв'язку, теорія конфлікту культур, теорія соціальної дезорганізації (теорія аномії), теорія субкультур, теорії соціального конструювання та ін. Особливе значення серед теорій детермінації жіночої злочинності має гендерний підхід який було сформовано на основі теорії соціального конструювання. Даний підхід обґрунтовує соціально-конструктивістську, міждисциплінарну інтерпретацію злочинної поведінки жінок з урахуванням таких макроконтекстів суспільного розвитку, як економічний, соціокультурний, політичний, соціально-демографічний макроконтекст.

Серед детермінантів жіночої злочинності відповідно до теорій детермінації злочинності слід виділити маскулінізацію соціальної поведінки жінок, що обумовлена змінами соціальної реальності, соціальною фрустрацією, нігілізмом, кризовими явищами соціального, економічного, політичного та соціокультурного характеру, низьким рівнем забезпеченості та життя населення тощо.

Зауважимо, що при дослідженні детермінантів жіночої злочинності доцільним є врахування вказаних теорій детермінації злочинності, оскільки кожна із них розглядає причини злочинності, в т.ч. і жіночої, з урахування окремих аспектів, а в сукупності дані теорії сприяють узагальненню можливого кола детермінантів злочинності в кожному конкретному випадку.

Список використаної літератури:

1. Гаргант-Українчук О.М. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія Право*. Випуск 25. 2014. С. 189-191.
2. Гаргант-Українчук О.М. Причини та умови жіночої злочинності. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1 (4), 2014. С. 173-182.
3. Гула Л. Кримінальна субкультура як детермінант злочинності в установах виконання покарання. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13352/35.pdf> (дата звернення 02.07.23)
4. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні: монографія / [Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін.]; за ред. канд. соціол. наук О.М. Балакіревої; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. К., 2011. 592 с.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 01.07.23)
6. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/>

- zvit2022/Zvit_polic_2022.pdf (дата звернення 01.07.23)
7. Комих Н. Гендерна оптика в дослідженні злочинності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С.204-209
 8. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page#n313> (дата звернення 31.06.23)
 9. Кулик С., Панчук А. Особливостіучастіжінок у терористичнихрухахсучасності. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. № 3 (14) (2022). С. 219-233.
 10. Мусієнко А.В., Мусієнко В.В. Деякі аспекти еволюції теорії детермінації злочинності професора ЧезареЛомброзо. *Dictumfatum: Юридичний збірник Державного університету інфраструктури та технологій*. № 1(9). 2021. С. 105-110.
 11. Наймасовіше самогубство століття: історія релігійної секти, де матерів змушували вбивати власних дітей. URL: <https://tsn.ua/svit/masove-samogubstvo-cilih-rodin-lider-sekti-promivav-materyam-mizki-schob-ti-truyili-vlasnih-ditey-1913218.html> (дата звернення 31.06.23)
 12. Севрук В.Г., Павленко С.О. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. №1(98), 2016. С. 49-60.
 13. Соціальна психологія малих груп: методичні рекомендації з вивчення спецкурсу «Соціальна психологія малих груп» для студентів 3-го курсу спеціальності «Психологія». Чернівці, 2012. 72 с.
 14. Тюнін В. О. Особистість злочинця (представника етнічних меншин), який сприяє учасникам злочинних організацій та укриває їх злочинну діяльність. *Форум права*. 2011. № 2. С. 902-907. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_2_147(дата звернення 01.07.23)
 15. Чаплик М. М. Тенденції жіночої злочинності в Україні. *Наукові праці*. Соціологія. Випуск 189. Том 201. С. 114-118.
 16. Шевчук Т. Теорії детермінації злочинності. *Вісник кримінологічної асоціації України*. URL: <https://visnikkau.webnode.com.ua/news/teoriji-determinatsiji-zlochinnosti/> (дата звернення 01.07.23)
 17. Berger, P.L., Luckmann, T. (1966). The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. *American Journal of Sociology*, 72(2), 257-259. doi:10.1086/ajs.1966.72.issue-2
 18. Responding to intimate partner violence and sexual violence against women: WHO clinical and policy guidelines. (Реагування на насильство партнерів та сексуальне насильство щодо жінок: клінічні та політичні рекомендації ВООЗ) URL: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241548595/en/> (дата звернення: 28.06.2023)

Puhach S. I. Theories of crime determination in terms of studying the causes and conditions of female crime

The article examines the theories of determination of female crime, its causes and conditions. It is noted that the study of the determinants of female crime is quite natural, since women occupy a special place in social relations, performing socially significant roles and functions. The author emphasizes that the formation of theories of crime determination is based on the achievements of criminal and social psychological sciences and the "male-oriented" principle, since the level of male crime is much higher than that of female crime. It is substantiated that the theories of crime determination identified in science are equally applicable to women's crime (the theory of dangerousness, the theory of differential connection, the theory of cultural conflict, the theory of social disorganization (the theory of anomie), the theory of subcultures, the theory of social construction, etc.). It is determined that among the theories of determination of female crime, a gender approach formed on the basis of the theory of social construction is of particular importance, which substantiates the socially constructivist, interdisciplinary interpretation of women's criminal behavior, taking into account such macro contexts of social development as economic, socio-cultural, political, socio-demographic macro context. It is noted that among the determinants of women's crime, according to theories of crime determination, there is a masculinization of women's social behavior, which is caused by changes in social reality, social frustration, nihilism, social, economic, political and socio-cultural crises, low welfare and living standards of the population, etc. It is emphasized that when studying the determinants of female crime, it is advisable to take into account these theories of crime determination, since each of them considers the causes of crime, including female crime, taking into account certain aspects, and in aggregate, these theories contribute to generalizing the possible range of crime determinants in each case.

Key words: female crime, theories of determination of female crime, determinants of crime.